

נייר עמדה: הכשרת מורים בתוכניות ייחודיות

רקע

בתמיכת קרן טראמפ פותחו ונפתחו, החל בשנת הלימודים תשע"ד, תוכניות ייחודיות להכשרה קלינית של אנשי ה-טק להוראת מקצועות המתמטיקה והמדעים. הכוונה הייתה שבהתאם לצורכי מערכת החינוך יפתחו מדי שנה תוכניות הכשרה ייחודיות, על בסיס הפיתוח שנעשה בסיוע כספי הקרן ובתוספת תקציבית של המשרד.

מנכ"ל המשרד הגדיר יעד גיוס שנתי של 300 מורים מוסבים להוראת מקצועות ה-STEM, בעלי תארים אקדמיים מתאימים וניסיון קודם רלבנטי בתעשיות ההיי-טק ובתעשיות אחרות.

להלן התייחסות הפורום למהלכי ההסבה: החל בגיוס מועמדים, עבור במיון ובהכשרה וכלה בכניסה להוראה.

עמדת פורום ראשי תוכניות

"הקול הקורא"

"הקול הקורא" מתפרסם מדי שנה באיחור רב. ידוע לנו שלפי ההסכם עם קרן טראמפ המשרד יסייע למוסדות הכשרה במימון התוכניות הייחודיות גם בתשפ"א ובתשפ"ב. חשוב מאוד לפרסם את "הקול הקורא" לא יאוחר מסוף חודש אפריל, כדי לאפשר למוסדות ההכשרה להיערך לקראת השנה הבאה. נוסף על כך גם יש לאשר גיוס מועמדים קרוב למועד זה.

המוסדות האוניברסיטאיים אינם ניגשים "לקול הקורא" משום שמבנה התקצוב אינו מאפשר זאת. יש למצוא דרך לאפשר להם לעשות זאת (ראו בהמשך התייחסות המוסדות).

פרסום ושיווק

בשנה שעברה היו אומנם פונים רבים בעקבות הקמפיין, אבל חלק גדול מהם לא התאימו לתוכנית. התקיים דיון בנושא, ולהלן הסיכום והצעתנו:

הפרסום הרחב נכון וטוב, ויוצר אווירה ציבורית חיובית. יש להמשיך בו ולהדגיש את הצדדים הערכיים של המעבר להוראה.

נוסף על כך יש לפרסם את התוכנית בצורה ממוקדת, ולהדגיש במיקוד את אוכלוסיית היעד ואת התנאים להצטרפות לתוכנית.

מיון וקבלת מועמדים

יש לזקק ולדייק את המיון ואת קבלת הסטודנטים. תנאי הסף - השכלת המועמד וניסיונו הקודם - אינם מספיקים. יש לבצע לכל מועמד מבחן שיבדוק את המוטיבציה שלו ואת ההתאמה של האישיות שלו להוראה בעתיד.

התנסות

הפורום דן ארוכות בנושא ההתנסות, מתוך הבנה שזהו הציר המרכזי בהכשרה. ברוב התוכניות מקובל לקיים יום אחד בשבוע להתנסות.

מומלץ ליצור שני מסלולים של התנסות: האחד - כבעבר, יום בשבוע; האחר - יומיים בשבוע, במתווה "אקדמיה-כיתה". לסטודנטים שיצטרפו למסלול התנסות בן יומיים תוענק מלגת קיום. בכל המסלולים

מוצע לקיים יחסי "מורה ושוליה" בין כל מורה מאמן וסטודנט עד שניים שיוצמדו אליו. המורה המאמן יעזר בסטודנט, ויאפשר לו להעביר חלקים מהשיעור ואף שיעורים מלאים בכיתה.

הפורום מציע אפוא לקיים שני מסלולים:

1. מסלול בן יומיים, ובו יוצע לסטודנטים הסיוע הקיים כיום (10,000 ₪ מלגה + 11,500 ₪ מענק מותנה).

2. מסלול בן שלושה ימים, ובו תוענק לסטודנטים מלגת קיום בסך 2,000 ₪ לחודש - סך של 16,000 ₪ לחודשי הלימוד) נוסף לסיוע הקיים.

הומלץ לכל המוסדות לקיים בבית ספר שבוע מרוכז שבו ישתתפו הסטודנטים בפעילויות בית הספר במשך שבוע אחד לפחות במהלך ההכשרה.

מסלולי הכשרה

הפורום דן בקושי לגייס עשרה סטודנטים לפחות לתוכנית, כפי שמוגדר ב"קול הקורא", ומציע:

- לשקול מתן אפשרות לפתוח אשכולות - מתמטיקה ומדעי המחשב, מתמטיקה ופיזיקה, כימיה וביולוגיה - עם מינימום עשרה סטודנטים.
- לאפשר פתיחת תוכנית עם שמונה או תשעה סטודנטים בתקציב מופחת. הפערים ימומנו על ידי המוסד המכשיר.
- לחלופין - לשקול מתן אפשרות לפתוח בכל אזור תוכנית אחת בלבד לכל מסלול הכשרה.

כניסה להוראה ושימור המורים המוסבים

- ההיערכות לסייע למוסבים מתחילה במהלך ההכשרה.
- ההתנסות המעשית תותאם לקהלי היעד שהמוסבים ילמדו. התנסות תתקיים בכל שכבות הגיל וסוגי ההוראה, ובכל מקרה תהיה הקפדה על שימור הייחודיות של המוסבים והתכוונות להגשה לבגרות.
- יצירת היכרות בין בתי ספר פוטנציאליים לקליטה בעתיד ובין תלמידי התוכנית. מומלץ לאתר בסביבה בתי ספר שיש סיכוי שיהיה בהם צורך במורים, ולערוך סיורים ומפגשי היכרות עם בתי הספר הללו.
- במהלך שנת הסטאז' יפתח כל מוסד תוכנית תמיכה וליווי ייחודית - קהילה דיסציפלינרית ייחודית אשר מטרתה ללוות את המוסבים בצורה מיטבית בשנה חשובה זו. השאיפה היא שבסיום שנת הסטאז' ימשיכו המוסבים ויצטרפו לקהילות המקצועיות.
- בכל מוסד תפעל קבוצת תמיכה לשנות ההוראה הראשונות. הקבוצות יפתחו במהלך שנת ההכשרה וימשיכו בפעילותן גם לאחר הסטאז' והכניסה להוראה. הקבוצות יהיו גם חלק מרשת הבוגרים הארצית.

רישיונות הוראה

חוזרי מנכ"ל העוסקים במתן רישיונות אינם ברורים דיים, בעיקר בנוגע להוראה בכיתות ז'-י'. יש צורך בהבהרות לחוזרים השונים ובשיח מתמיד בין המפמ"רים ורכזי התוכניות.

הערות המוסדות האוניברסיטאיים

תקורה

באוניברסיטאות התקורה גבוהה ועומדת על כ-19%. כך נוצר מצב שלרוב לא כדאי לנו להיענות ל"קול קורא" כי אין שם תוספת תקציבית בעלת משקל.

נקודה זו היא משמעותית במיוחד לכל האוניברסיטאות, ונדרש מנגנון שיבטל את התקורות ב"קול הקורא" או שידאג להעביר את הכספים באופן צבוע כך שיגיעו היישר לגופים באוניברסיטה המפעילים את התוכניות. דוגמה בולטת לבעייתית שנובעת מסוגיית התקורה היא שמורה מאמן בתוכנית "אקדמיה-כיתה" שמתקיימת בחסות אוניברסיטה מקבל תגמול נמוך בהרבה מעמית שלו באותה תוכנית שנערכת בחסות מכללה, וזאת בשל התקורות באוניברסיטאות.

מדריך/ה פדגוגית

במכללות קיים תפקיד כזה, והוא מתוקצב על ידן לפי מספר הסטודנטים. "הקול הקורא" רק משלים את מימונו. בטכניון אין מדריכים פדגוגיים - לכל תחום דעת יש מי שמוביל את ההתנסות המעשית, ואין התאמה בין מספר המשתתפים למספר המנחים. התקציב המוצע אינו מסייע להתאים את מספר המנחים למספר הסטודנטים. נקודה זו תקפה גם לכל המוסדות האוניברסיטאיים.

מניסיון הטכניון, בתוכנית "אקדמיה-כיתה" הם הגיעו לכך שמתאם התוכנית איננו מתוקצב לפי מספר הסטודנטים המשתתפים בה, אלא מקבל סכום שנתי קבוע. שינוי זה אפשר לטכניון להיות חלק מהתוכנית לאורך השנים.